

Nefertiti Malaty

MELANKOLIAN

MIKA TENKULA

MESTARI

LIKE

Kirjan valmistumista ovat tukeneet Suomen tietokirjailijat ry ja Otavan kirjasaatiö.

© Nefertiti Malaty ja Like Kustannus / Kustannusosakeyhtiö Otava 2024.

LIKE

Like Kustannus
Helsinki
www.like.fi

ISBN 978-951-1-47642-9

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2024

Sisällys

Esipuhe	9
I	13
1. Muhos, maaseutu ja Haanpää	14
2. Hämähäkit	22
3. Kohti death metalia	38
II	55
4. Sentencedin alkutaival	56
5. Läpimurto	101
6. Kiertue-elämän vuoristoradassa	138
III	189
7. Virtahepo keikkabussissa	190
8. Sentencedin hautajaiset	223
9. Hiljaiseloa Muhoksella	259
Epilogi: "Actually, he was Sentenced"	278
Kiitokset	293
Sentencedin studioalbumit	294
Lähteet	299
Hakemisto	307
Kirjoittajasta	313

*”Musiikin todellinen voima on siinä tosiasiaassa,
että se voi olla tunteen maailmassa tavalla,
johon kieli ei pysty.
Sille ominaisilla muodoilla on olemassa
sisällöllinen moniselkoisuus,
jota sanoilla ei voi olla.”*

– Susanne Langer, yhdysvaltalainen taidefilosofi

ESIPUHE

Merkittävimmillä muusikoilla on taito liikuttaa jotakin kuulijassa, päästä ihon alle, koskettaa.

Sellainen oli muhoslaislähtöisen Sentenced-yhtyeen soolokitaristi ja pääasiallinen säveltäjä Miika Tenkula (1974–2009). Monien mielestä hän oli viime vuosikymmenten lahjakkaimpia suomalaisia muusikoita ja säveltäjiä. Osa pitää häntä yhtenä Suomen tyylijajuisimmista kitaristeista kautta aikain.

Suurelle yleisölle hänen nimensä tuskin sanoo mitään. Tämä johtuu suurimmaksi osaksi siitä, että Miika Tenkula oli äärimmäisen yksityinen ihminen. Hän ei halunnut olla valokeilassa tai huomion kohteena, tehdä itsestään numeroa.

Toisekseen, Sentencedin tunnetuimmat hitit olivat suosiostaan huolimatta vain tietyn kohderyhmän musiikkia. Koska radiossa ei soinnut ”Mournin” tai ”Hallucinationsin” kaltaisia instrumentaaliteoksia, genreen perehtymättömällä ei voi olla hajuakaan, miten monipuolinen muusikko Miika Tenkula oli. Teoksissa kiteytyy jotakin hyvin universaalia ja ajatonta kauneutta.

Laulut syntyivät Tenkulalta vaivattomasti jo nuoresta lähtien. Hän tuli tunnetuksi poikkeuksellisesta melodiantajustaan sekä puhuttelevista kitarasooloistaan. Mies kuvasi itseään hiljaiseksi ja ujoksi ihmiseksi, joka antaa mieluummin kitaransa puhua. Tenkulalla oli ilmiömainen kyky saada, The Beatlesin sanoin, kitaransa ”itkemään”.

Tämä kirja syntyi halusta kunnioittaa edesmennyttä, hienoa muusikkoa. Miika oli omassa genressään tunnettu tekijä mutta toisaalta

lahjakkuuteensa nähden aliarvostettu. Tenkulaa ei koskaan nostettu jalustalle osin juuri siksi, että mies ei viihtynyt parrasvaloissa.

Kuka oli tuo epätavallisen oloinen rokkitähti? Vakavilmeinen maalaispoika, joka jättäytyi promokuvissakin usein taustalle? Kitarristi, joka piiloutui lavan varjoihin soittamaan sielukkaita soolojaan? Mistä hän ammensi kauneutta musiikkiinsa?

Näihin ja moniin muihin kysymyksiin halusin löytää vastauksen: valottaa salaperäiseksi jääneen huippulahjakkuuden elämää, taustoja ja kuolemattoman musiikin syntymistä.

Moni suomalainen metallibändi olisi jäänyt syntymättä ilman Tenkulan esimerkkiä ja inspiraatiota. Valtaosa haastattelemistani Miikan kollegoista ja musiikkialan toimijoista oli enemmän kuin halukkaita sanomaan oman sanasensa Tenkulan merkityksestä joko itselle henkilökohtaisesti tai suomalaisen metallimusiikin historiassa.

Tehtävä oli haastava, sillä Miika Tenkulan antamat haastattelut voi laskea kahden käden sormilla. Yhtään pelkästään Miikaan keskittyntä haastattelua en löytänyt, vaan mukana oli aina joku bändikaveri tai sitten koko bändiä haastateltiin samalla kertaa. Olen pyrkinyt ottamaan Miikan omaa ääntä mahdollisimman paljon mukaan.

Miikassa oli useita eri puolia niin kuin ihmisyyteen tapaa kuuluu. Joissain yhteyksissä hän oli seuramies, toisissa vaitelias, joskus kohtelias, toisinaan räpävitön, samaan aikaan nöyrä mutta itsevarma. Kuusi sanaa toistui lähes kaikkien Miikan tunteneiden huulilla hänestä puhuttaessa: vaatimaton, teeskentelemätön, huumorintajuinen, sydämellinen, lojaali ja herkkä.

Miika oli oman tiensä kulkija niin yksityiselämässään kuin musiikkintekijänä. Hän oli visionääri ja rohkea uudistaja, mutta ei itsetarkoituksellisesti. Kaikki syntyi luonnostaan.

Kysyin hänen läheisiltään, miten Miika olisi suhtautunut hänestä tehtävään kirjaan. Heidän mukaansa Tenkula olisi saattanut tyrmätä koko hankkeen, mikäli olisi itse joutunut antamaan syvähaastatteluja tuiki tuntemattomalle, vaikka sisimmässään hän olisi todennäköisesti kirjaideaa kannattanut. Yhdestä asiasta kaikki tuntuvat

olevan samaa mieltä: kirjaehdotus olisi joka tapauksessa hivellyt miehen mieltä.

Monet ihmiset ovat auttaneet pyyteettömästi kirjan syntymisessä. Miikan läheiset ja bändikaverit – olen teille ikuisesti kiitollinen ajastanne ja suostumuksestanne kirjaan. Lisäksi olen voinut konsultoida musiikkialan ammattilaisia monenlaisissa mieltä askarruttaneissa kysymyksissä niin ajankuvaan, biisien analysointiin kuin teknisiin kysymyksiin liittyen. Valtava kiitos siitä.

Koska Sentenced oli niin suuri osa Miikan elämää, kirja on väistämättä myös bändistä kertova teos. Pyrkimyksenäni on kuitenkin keskittyä erityisesti musiikkiin ja Miikan henkilökuvaan.

Menehtyneen henkilön elämäkerran kirjoittaminen on kuin palapelin kokoamista. Koska aikaa on kulunut vuosikymmeniä eikä kaikkea ole pystytty tuohon aikaan dokumentoimaan, osa tiedoista on hatarien muistikuvien varassa. Lisäksi jokainen näki Miikan omalla tavallaan ja joskus näkemyksissä oli ristiriitoja. Näistä palasista koetin muodostaa kokonaiskuvan. Välillä palaset lokahtelivat helpommin paikoilleen, välillä taas sain pähkäillä jonkin aikaa ennen kuin sain osaset sopimaan toisiinsa.

Olen pyrkinyt kirjoittamaan kirjan mahdollisimman rehellisesti: toivoakseni liikaa kaunistelematta ja toisaalta kauhistelemattakaan. En halunnut kirjoittaa tirkistelevää ja traagisuuteen painottuvaa tarinaa, vaan ihmisen näköisen elämäkuvauksen iloineen ja suruineen, kirjan kohteelle ominaista tilannekomiikkaa ja mustaa huumoria unohtamatta. Pääosassa on musiikki. Luulen, että Miika olisi arvostanut sitä.

Helsingissä, 12. tammikuuta 2024

Nefertiti Malaty

I

**”Musiikissa voi kaiken muun opettaa,
muttei sitä, miten tehdään hyvä melodia.”**

– Igor Stravinsky

1.

MUHOS, MAASEUTU JA HAANPÄÄ

Maaliskuun alku, vuosi 1974. Urho Kekkonen on poikkeuslain turvin saanut mandaatin jatkaa tasavallan presidenttinä toimittuaan tehtävässä jo 18 vuotta. Hän jatkaisi valtion johdossa vielä seitsemän seuraavaa vuotta syksyyn 1981 asti, kunnes terveydelliset syyt pakottaisivat pois vallankahvasta kesken kauden.

Pohjois-Suomessa Lea ja Kaleva Tenkulan huomio on toisaalla, sillä heidän kuopuksensa syntymä on käsillä. Kun laskettu aika koittaa 5. päivä maaliskuuta, pariskunta suuntaa kohti edellisenä vuonna rakennettua Oulun yliopistollista keskussairaalaan. Alkukeväisenä torstaina 6. maaliskuuta iltapäiväkahden aikoihin päivänvalonsa näkee terve poikavauva. Painoa tulokkaalla on 3 450 grammaa ja pituutta 48,5 senttimetriä. Nimekseen poika saa Miika Juhana Tenkula.

Edelliset viisi vuotta maan suosituin pojan nimi oli ollut Mika, ja vuonna 1974 kärkipaikalle kiilasi Jani. Miika-nimi oli huomattavasti harvinaisempi. Vuosina 1960–1979 Mika-nimen sai yli 29 000 poikaa, mutta Miikaksi kastettiin vain 1 439. Miikan kaksi vuotta vanhempi isosisko oli saanut nimen Mia ja vanhemmat halusivat rimmaavan nimen pojalleen. Miika tuntui sopivalta. Toinen nimi Juhana valittiin puhtaasti siitä syystä, että vanhempien mielestä se sointui hyvin Miikan jatkoksi.

Sekä Lean että Kalevan sukujuuret ovat Pohjois-Pohjanmaalla, tarkemmin ottaen noin sata kilometriä Oulusta etelään. Lean, omaa sukuaan Lotvonen, vanhemmat olivat kotoisin Kestilästä ja Pyhännältä, Kalevan puolestaan pienestä Leskelän kylästä.

Pohjois-Pohjanmaa on laaja kaistale Suomen vyötärön kohdalla: se ylettyy länsirannikon Kalajoelta koillisen Kuusamoon ja rajautuu lännessä Keski-Pohjanmaahan, etelässä Keski-Suomeen ja Pohjois-Savoon, idässä Kainuuseen ja pohjoisessa Lappiin. Hieman käsiaseen muotoa kartalla mukaileva maakunta onkin epäyhtenäinen sulatusuuni, jossa on vaikutteita niin idästä ja lännestä kuin lestadiolaisuudesta ja saamelaisuudestakin.

Maakunnan keskellä Oulujoen varrella sijaitsee Muhos, jossa maisema vaihtelee Pohjanmaalle tyypillisistä lakeuksista Kainuun vaaraisemiin. Kunnan alueella on osa Rokuan kansallispuistosta, joka kuuluu Unescon ainutlaatuisten geologisten kohteiden, Geoparkien, verkostoon.

Kun valtatie 22 ajaa noin 35 kilometriä Oulusta kaakkoon, tullaan suoraan Muhoksen keskusta. Valtatie muuttuu Muhoksen ainoan taajaman, kirkonkylän, pääväyläksi, jonka ympärille asutus ja palvelut ovat keskittyneet. Nykyisin vajaan 9 000 asukkaan kunta on useimmille vain satunnainen ohikulkupaikka, jossa autoilijan hermot ovat koetuksella kuntakeskuksen nopeusrajoitusten vuoksi. Suurelle yleisölle paikkakunta on kenties jäänyt mieleen hurjamaanisesta lastensuojelulaitoksesta Pohjolakodista tai vanhemmalle ikäpolvelle Miss Universum -voittaja Armi Kuuselasta. Sen sijaan ulkomailla Muhos tunnetaan Miika Tenkulan perustaman metallimusiikin pioneiryhtyeen Sentencedin ansiosta.

Miikalle Muhos oli maailmannapa, ja siellä hän asui lähes 35 vuoden mittaisen elämänsä ajan. Tenkulat muuttivat Oulusta Muhokselle vuoden 1974 jälkipuolella, kun Miika oli vain joitain kuukausia vanha. Aluksi perhe asui äidin vanhempien luona, kun omakotitaloa rakennettiin kivenheiton päässä Poikkitiellä. Mukana rakennushommissa olivat isä Kaleva, kirvesmiehenä työskennellyt äidinisä Joonas Lotvo-

nen ja isänisä, kauppias Eino Tenkula. Joulukuussa 1975 koitti muutto uuteen omakotitaloon Muhoksen keskustan liepeille. Talo oli yksikerroksinen vaaleankeltainen puutalo, jossa oli 70-luvun tyyliin iloisen oranssi yläosa sekä tummankeltaista ja oranssisävyistä tiiltä talon molemmissa päädyissä. Naapurusto oli pientalovaltaista aluetta, jossa asui paljon muitakin lapsiperheitä.

Vaalea pellavapää Miika oli erityisesti Eeva-mummon silmäterä. Eeva oli aikoinaan saanut seitsemän lasta, joista kuusi oli tyttöjä ja yksi poika. Ainoa poika, Pekka nimeltään, oli vain yksivuotias menehtyessään hinkuyskään, ja Miika oli ensimmäinen poika Lotvoson puolen suvussa tämän jälkeen. Mummon ja Miikan välille muodostui erityislaatuinen side, eikä vähiten siitä syystä, että mummo piti Miikasta huolta jo viiden kuukauden ikäisestä lähtien toimiessaan kunnan perhepäivähoitajana. Mummolassa Miika oli päivähoitossa siihen asti, kunnes meni ensimmäiselle luokalle.

Mummola Ahotiellä oli turvallinen paikka, jossa lapsista pidettiin hyvää huolta. Hoidossa olivat muiden lasten ohella Miikan serkut Riikka ja Tuomas, joka sai myöhemmin lempinimen Tose. Kaksi vuotta nuoremasta serkkupojasta tuli Miikalle kuin veli, ja kiinteä yhteys säilyi läpi elämän.

Luonteeltaan Miika ei ollut mikään villikko, mutta hän oli fyysisesti ja toiminnallisesti rohkea ja aktiivinen. Vieraitten seurassa Miika oli ujo ja pidättäytyväinen.

Ei liene liioittelua sanoa, että Miika oli mummolassa lellikin asemassa. Mummo oli viimeiseen asti Miikan puolella, joskus jopa muiden lastenlasten kustannuksella. Jos jotakin tavaraa oli vain yksi kappale, sen sai yleensä Miika. Kun Miika pikkulapsena leikki jousipyssyllä ja nuoli osui vahingossa serkkutytön otsaan, mummo ihmetteli, miksi toinen menee vasiten eteen. Saipa mummo ylipuhuttua seurakunnan pienten lasten kerhotoiminnankin omaan olohuoneeseensa. Oli näet käynyt niin, että Miikan ensimmäinen vierailu seurakuntatalolla oli sujunut hyvin mummon ollessa mukana, mutta seuraavalla kerralla hänen olisi pitänyt jäädä kerhoon yksin muiden lasten kanssa.

Miika oli takertunut mummon jalkaan itkien, ettei häntä saanut jättää sinne. Kiitos Eeva-mummon aktiivisen lobbauksen kerhoryhmä siirtyi vastedes Ahotielle ja niin Miika kuin mummo olivat tyytyväisiä.

Kun Miika oli neljännellä luokalla, häneltä leikattiin kitarisat ja palkinnoksi reippaudesta oli luvattu Donkey Kong -elektroniikkapeli R-kioskilta. Ei mennyt pitkään, kun Miika turhautui peliin ja hakasi nappuloita niin, että peli rikkoutui siinä tuoksinassa. Mummo oli tapansa mukaan lapsenlapsensa puolella ja meni R-kioskille valittamaan asiasta. ”Miten teillä myydään tällaisia pelejä, jotka menevät heti rikki”, mummo tivasi. Kioski korvasi aiheutuneen mielipahan ja Miika sai uuden pelin.

Miika vietti lapsuutensa maaseudulla: joko Muhoksella tai kesäisin suvun kesämökillä Leskelässä. Muhoksella muutaman sadan metrin päässä kotoa sijaitsi pieni ostoskeskus, jonka kioskilla sisarukset kävivät usein irtokarkkiostoksilla. Kioskista sai pennin karkkeja, myöhemmin ne maksoivat viisi penniä. 80-luvulle siirryttäessä Muhoksella oli lapsille ja nuorille joitakin harrastusmahdollisuuksia, kuten yleisurheilua, uintia, pesäpalloa, painia, kuoroa ja partiota. Erityisen pitkät perinteet Muhoksella on painipitäjänä. Olympiamitalisti Tapio Sipilä ja EM-pronssia voittanut Toni Hannula ovat Muhoksen Voiton kasvatteja.

Sen sijaan Suomen keskipisteessä sijaitseva Leskelä oli kolmensadan asukkaan kyläpahanen. Tenkuloiden suvun kesämökki oli omassa rauhassaan luonnon helmassa Lamujoen ja suurten peltujen välissä. Sisarukset viettivät aikaa serkkujensa kanssa ulkona pihaleikeissä, puissa kiipeillen ja joessa kahlaten. Mökin kohdalla joki oli kapea ja pienempiä kiviä pitkin pystyi kulkemaan isolle kivelle keskellä jokea. Kivien päällä kulkeminen vaati taitoa ja harjaannusta, sillä ne sijaitsivat virtaavassa ja hankalakulkuisessa paikassa. Parasta oli, kun vihdoin pääsi isolle kivelle asti.

Miikan vanhemmat työskentelivät molemmat sähköalalla ja kävivät Oulussa päivätöissä: Kaleva sähköasentajana ja Lea sähkötyötekniikkona. Kaleva oli leikkisä ja innostuva heittäytyjä, Lea taas ymmär-

täväinen, huolehtiva ja herkkä. ”Meidän vanhemmat oli sallivia ja avarakatseisia kasvattajia. Ei meihin kohdistunut mitään erityisiä paineita, vaan saatiin olla sellaisia kuin oltiin”, kuvaa Miikan sisko Mia Tenkula.

Miikalla ja isosiskolla oli ikäeroa vain vuosi ja seitsemän kuukautta, joten sisarukset kasvoivat tiiviisti yhdessä. Mian mukaan lapsuudessa oli paljon sisarusten välistä nahistelua ehkä pienen ikäeronkin vuoksi. Teini-ässä katsottiin jo sopuisammin yhdessä *Twin Peaks*ä. Miialla oli tapana raahata patja Miikan huoneen lattialle, koska sarja oli niin jännittävä, ettei sitä uskaltanut yksin katsoa.

Lieneekö syynä ollut isovanhempien kanssa vietetty aika vai mikä, mutta Miikasta sukeutui jo alle kouluikäisenä pikkuvanha letkauttelija. Lastenlaulujen sijaan Miika kuunteli mieluummin humpppaa. Kuumana kesäpäivänä hän saattoi kuunnella radiota maaten mahallaan keittiön metallisella tiskipöydällä pelkissä alushousuissaan ja todeta, että ”minä se tykkään kylymästä”. Viileä pinta helpotti atoopisesta ihottumasta kärsivän pikkupojan tukalaa oloa. Miika sairasti myös lievää astmaa.

Erään kerran mummolan autotallin ovet olivat jääneet auki ja ulkona leikkineet lapset keksivät mennä sinne Miika etunenässä. Samassa autotallin sisällä ollut lintu pyrähti lentoon. Lattialla lojui jostakin syystä pari mustia kengännauhoja. Miika nappasi nauhat käteensä, juoksi linnun perään ja ojenteli niitä kohti lentoon lähtenyt eläintä: ”Lintu, nauhat unohtu”, hän tokaisi. Miikalla oli tilannekomiikan tajua jo pienestä pitäen.

Alakouluikäisenä Miika toivoi lemmikiksi omaa kissaa. Sitä lähdettiin hakemaan maalaistalosta kymmenien kilometrien päästä, Joonaspappa kun tuppasi suhtautumaan lasten toiveisiin vakavasti. Kissanluovuttajat olivat huolissaan siitä, tuleeko kissa hoidettua, jos se jää lapsen vastuulle. Pappa vakuutti, että Miikan Rysky Reippaaksi nimeämä kissa asuisi mummolassa, joten sen ei tarvitsisi olla päiväsaikaan yksin. Miika kävisi hoitamassa sitä koulun jälkeen. Kun asiasta oli sovittu, Miika kysyi nohevana, että ”mitäkäs se kissa maksaa”, johon omistaja

oli todennut, että sen saa ilmaiseksi. Miika totesi, että ”en minä kissaa ilmaiseksi ota, jätän markan” ja jätti kolikon penkille. Tosin se ei ollut marka vaan kymmenpenninen.

Muhoksen mummolan pihapiiri oli paikka, johon keräännyttiin koko suvun voimin milloin minkäkin yhteisen talkootekemisen merkeissä: oli puutarha- ja marjanpoimintatalkoita, matonpesua, leikkimielisiä kisoja tai pesäpallon peluuta. Suku oli tiivis ja läheinen. Joonas-pappa piti lapsenlapsille leikkimielistä Hömppä-Joonan hiihtokouluja ja teki läheiselle pellolle ladun. Maalissa mummo tarjoili kuumaa mehua.

Varsinaisiin nappulahiihtokilpailuihin Miika osallistui muutaman vuoden ikäisenä. Koska kyseessä olivat varsin nuoret hiihtäjänalut, mukana ladun vieressä kulki huoltaja. Kaleva-isä käveli pikku-Miikan vieressä ja koetti kannustaa poikaansa maaliin, mutta Miikalla ei ollut mihinkään kiire. Hän pysähtyi tuon tuosta ihastelemaan talvista lumi-maisemaa. Miika kulki jo tuolloin mielummin omia latujaan kuin seurasi muita tai toimi muiden keksimien sääntöjen mukaan. Tapah-tuman voi nähdä kuvastavan myös Miikalle ominaista herkkyyttä: hän aisti ympäristönsä voimakkaasti. Tämä tulisi olemaan niin voimavara kuin kuormittaja Miikan elämäntaipaleella.

Miikan äidin puolen suvussa ei ollut juuri ammattimuusikoita, ellei mukaan lasketa kaukaista sukulaisuussuhdetta Ismo Alankoon. Miikan täti Tarja Lotvonen seurusteli naapurikunnasta Utajärveltä kotoisin olevan Hannu ”PK” Keräsen kanssa. Keräsen veljekset ovat luotsanneet 80-luvun alusta lähtien 22-Pistepirkko-yhtyettä, jossa Tarja oli jopa solistina lyhyen aikaa bändin alkuaikoina. Myöhemmin 90-luvulla Tarja toimi rumpalina Little Mary Mixup -nimisessä tyttö-bändissä.

Sukujuhliin kuuluivat ehdottomasti yhteiset lauluhetket. Miikan tätien alullepanema ”Laulavat Lotvoset” -kokoonpano esitti kaikille tuttuja kappaleita tehden niihin kulloiseenkin tilaisuuteen sopivat uudet sanoitukset. Kyseessä oli pikemminkin suvun sisäinen vitsi kuin todellinen musiikkiharrastus. Myös Miika, Tuomas ja muut serkukset

olivat mukana laulamassa, kunnes pahimpina teinivuosina hommaan tuli ymmärrettävästi muutamaksi vuodeksi taukoa.

Leskelässä oleva isän puolen suku oli rentoa ja boheemia porukkaa. Meno oli usein epämuodollista lukuun ottamatta itsenäisyyspäivän juhlaillallisia, joihin pukeuduttiin arvokkaasti. Suvussa oli kirjailijoita ja musiikinharrastajia monessa sukupolvessa.

Isän setä Arvo soitti haitaria ja isän veli Tapio rumpuja. ”Tapsan” Kolme kitaraa -bändi toimi vuosien ajan laulajalegenda Topi Sorsakosken soolokeikoilla taustabändinä. *Topi Sorsakoski – Viimeiseen korttiin* -elämäkerrassa kerrotaan yhteistyön käynnistymisestä vuonna 1986. Samana vuonna ilmestyi ensimmäinen Topi Sorsakoski & Agents -albumi *In Beat*, joka myi tuplaplatinaa.

Loppuvuodesta 1986 Agents lomaili, mutta Sorsakoski halusi tehdä soolokeikkaa Lapissa. Apuun tuli ohjelmatoimisto Musiikkiala Ky:tä pyörittänyt Ringo Ukkola, joka myi Kolmen kitaran keikkoja. Ensimmäinen Topi Sorsakoski & Kolme kitaraa -keikka oli marraskuussa 1986 Oulun Pateniemen työväentalolla. Harjoitteluaikaa oli vain muutama päivä.

”Ilta meni pahasti penkin alle, koska Kolmen kitaran soittokamat eivät olleet ammattilaistasoa. Ensin petti kasettimankan kaiku, lopulta vahvistin. Sorsakoski totesi, että meininki oli samanlaista kuin vuosikymmenen alussa Agentsin kanssa ja poistui paikalta kesken illan.

Seuraavana päivänä kokoonpano esiintyi Rovaniemen Viirinkylässä. Keikka sujui jo paremmin, kuten puolentusinaa seuraavaakin. Siitä alkoi useamman vuoden yhteistyö, jonka saldo oli yli toistasataa keikkaa. Yleisö suhtautui tuntemattomaan taustaorkesteriin pääsääntöisesti hyvin, vaikka joku joskus luuli, että soitto tulee taustanauhalta”, kirjassa kerrotaan.

Vuonna 1986 Topi Sorsakoskelta & Agentsilta ilmestyi lisäksi ep, joka sisälsi balladin ”Vihreät niityt”. Versiosta tuli eräs Miikan kaikkien aikojen lempikappaleista. Sukulaisyhteykset mahdollisesti lisäsivät kiinnostusta 22-Pistepirkon ja Sorsakosken musiikkia kohtaan. Kenties lähellä olleet ammattimuusikot toimivat myös tietoisena tai

vähemmän tiedostettuna malliesimerkkinä siitä, että musiikin tekemisellä voi elättää itsensä siitä huolimatta, että tulee pieneltä pohjois-suomalaiselta paikkakunnalta

Sukuhistorian kuuluisuus oli isänäidin eli Anni-mummon serkku, kirjailija Pentti Haanpää. Kirjailijoita olivat myös Pentti Haanpään Mikko-isä, Vilho-setä ja Juho-isoisä, joka oli jopa perustamassa Suomen kirjailijaliittoa vuonna 1897. Suku oli yhteiskunnallisesti toimeiliasta sakkia: Juho oli valtiopäiväedustaja, Mikko kunnallispoliitikko ja Pentti otti kantaa yhteiskunnallisiin asioihin kirjoituksillaan.

Pentti Haanpää oli oman aikansa anarkisti ja sananvapaustaistelija, jota osattiin toden teolla arvostaa vasta hänen kuolemansa jälkeen. Haanpää vietti elämänsä Leskelässä ja Piippolassa, ja viimeiset vuodet hän asui lähiseudulla Pyhännällä. Hänen teksteissään korostuivat yhteiskuntakritiikki, ironia ja pohjoisen maaseudun kuvaus. Haanpää vastusti eritoten kirkkoa ja asevelvollisuutta. Koululaitostakaan hän ei arvostanut. Haanpää jätti kansakoulun kahdesti kesken, mutta oli lopulta luokkansa paras oppilas.

Haanpään sanotaan olevan ainoa itsenäisyyden ajan tunnettu kirjailija, jonka teoksia kaikki kustantajat ovat kieltäytyneet julkaisemasta. *Kenttä ja kasarmi* -novellikokoelmaa kustantaja yritti sensuroida, mutta Haanpää ei tähän suostunut. ”Kuvasta ei saa sen kauniimpaa kuin malli on”, hän vain totesi.

Haanpää tunnettiin suorasukaisena maaseudun jätkänä, joka kävi vain kerran ulkomailla. Kyseessä oli Sylvi Kekkonen johtaman kulttuurivaltuuskunnan Kiinan-matka, josta Haanpää julkaisi myöhemmin matkakirjan *Kiinalaiset jutut*. Haanpään runsaan alkoholinkäytön kerrotaan aiheuttaneen riitoja matkan aikana, ja hän oli varsin vaitealias matkakumppani: ”Hän puhui vain, kun puhutettiin, eikä aina silloinkaan.” Pentti Haanpää hukkuu 49-vuotiaana vuonna 1955 ollessaan kalastusretkellä myrskyisällä säällä Iso Lamujärvellä.

Kuten myöhemmin tulee ilmi, aikuisella Miikalla oli paljon yhteneväisyyksiä nimekkääseen sukulaismieheen.

2.

HÄMÄHÄKIT

Muhoksen kirkonkylän ala-aste oli parin kilometrin päässä Tenkuloilta. Muutos mummon helmoista pieneksi koululaiseksi oli iso, mutta Miika viihtyi vanhempien muistikuvan mukaan koulussa kohtuullisen hyvin. ”Ei Miika koskaan sanonut, ettei haluaisi mennä kouluun”, Lea Tenkula muistelee. Koululle kuljettiin kävellen, hieman vanhempana pyörällä ja talvella joskus hiihtäen, jos liikuntatunnilla sattui olemaan hiihtoa. Kovalla pakkasella pappa vei beigellä Ladallaan Mian, Miikan ja naapurin lapset kouluun.

Pienenä koululaisena Miikalla oli tapana mennä koulupäivien jälkeen mummolaan. Kaipuuta huolettomiin päiviin ennen kouluaikoja taisi olla, sillä kerran Miika söi välipalaa keittiön pöydän ääressä, katseli ikkunasta ulos ja haaveili: ”Voi kun saisi takaisin ne entiset hyvät ajat ja pääsisi takaisin mummun luokse päivähoitoon.”

Vapaa-aika kului liikunnallisissa harrastuksissa: ensin jalkapalloa Muhoksen Urheilijoissa ja myöhemmin jääkiekkoa Jokirinteen Leijonissa, jossa Miika pelasi aina D-junioreihin asti. Tennistä Miika kävi pelaamassa Ponkilan urheilukentällä serkkupoika-Tosen, naapurin Markun tai jonkun muun kaverin kanssa. Toisin kuin lapsuuden hiihtokisoissa Miika oli tenniksessä hyvin kilpailuhenkinen ja inhosi häviämistä yli kaiken. Kun peli ei sujunut, Miika saattoi lyödä turhautuneena pallon tenniskentän vieressä olevaan Muhosjokeen. Taisi jokunen mailakin joskus väännytä käyttökelvottomaksi kovakouraisessa käsittelyssä.

Samaan jokeen Miika uhkasi hypätä itsekkin, mikäli kotipaikkakunnalta muutettaisiin. Vanhemmat olivat nimittäin nähneet työpaikkailmoituksen, jossa olisi tarjolla töitä molemmille. Haapa-veden turvevoimala sijaitsi reilun sadan kilometrin päässä Muhokselta. Miika totesi, että hän ei ainakaan muuta minnekään: ennemmin hän hyppää Muhosjokeen. Niinpä perhe jäi Muhokselle, eikä muuttoaikeita otettu enää uudelleen esille.

Kouluikäisenä Miika oli Leena-tädin ja tämän miehen Eero Sirenin kanssa pariin otteeseen Euroopassa matkoilla. Pariskunnalla oli tapana ottaa suvun lapsia mukaan reissuille näyttääkseen heille maailmaa. Miika oli mukana Bulgariassa ja Jugoslaviassa, joista ensin mainitulla matkalla oli mukana myös ryhmä muhoslaisen kehitysvammayhdistyksen jäseniä. Miikan mummolassa asuvalla Liisa-tädillä oli Downin syndrooma ja kehitysvammaisuus oli sitä kautta Miikalle tuttu asia. Kun hän vei kavereitaan mummolaan, Miika muisti painottaa etukäteen, että ”Liisalle ei saa sitten nauraa”.

Miikan vanhemmat eivät itse soittaneet mitään instrumenttia. Musiikkia kuunneltiin kuitenkin kotona paljon ja laidasta laitaan. Kaleva saattoi remppatöiden ohessa kuunnella yhtä lailla Vivaldia, Roy Orbisonia kuin Santanaa taustamusiikkina. Äidin lempiartisti oli Rauli Badding Somerjoki. Isosisko Mia kuunteli Dingoa, Hanoi Rocksia ja punkia.

Miika siis altistui kotonaan monenlaisille musiikkivaikutteille. Toiselle kymmenelle päästyään häntä alkoi kiinnostaa pinnalla ollut hard rock ja heavy metal. Vuonna 1983 ilmestynyt KISSin *Lick It Up* oli ensimmäinen kasetti, jonka Miika omisti.

KISSin kiertue oli ulottunut loppuvuodesta 1983 Suomeen, jossa bändi soitti keikat Helsingin ja Oulun jäähalleissa. Miika ei tuolloin alakouluikäisenä ollut paikalla. *Soundin* haastattelussa vuonna 1983 KISSin jäseniltä kysyttiin, pitävätkö he keikkailusta toimittuaan alalla vuosikymmenen ajan. Vastaus kuului: ”Kyllä, keikkailu on niin hauskaa, että se saa menemään jopa sellaiseen paikkaan kuin Oulu, johon muut yhtyeet eivät suostuisi matkustamaan.” Ironista kyllä Miikan

tuleva bändikokoonpano tulisi ajattelemaan kiertämisestä miltei täsmälleen päinvastaisesti.

Paul Stanley mainitsi Oulun keikan myös vuonna 2014 julkaisussa omaelämäkerrassaan *Tehty mikä tehty – minun tarinani*: ”Soitimme Oulussa, Pohjois-Suomessa, marraskuun 1983 lopussa. En ollut koskaan käynyt yhtä lähellä Neuvostoliittoa – rajalle oli vain parisataa kilometriä. Matkustimme kaupunkiin koko päivän, ja kun pääsimme areenalle, siellä oli purevan kylmä. Bäckärillä minun täytyi käyttää käsineitä ja useampaa vaatekerta. Olimme myös nälissämme koko päivän reissaamisen jälkeen ja tulimme hyvin onnellisiksi, kun meille tuotiin suuri kattilallinen ravitsevaa lihakeittoa. Istuimme suuren padan ympärille ja lapoimme soppaa kulhoihin. Se oli mahtavaa – kasviksia ja naudanlihaa maukkaassa liemessä, hyvää ja lämmintä.”

Toiset viihtyvät tien päällä paremmin kuin toiset. Toiset taas kestävät kylmyyttä paremmin kuin toiset. Miikan poppoo tulisi myöhemmällä iällä kuulumaan jälkimmäiseen ryhmään.

* * *

Miikan 11-vuotissyntymäpäiväjuhllilla soi uusi, lahjaksi saatu Hanoi Rocks *Two Steps from the Move* -levy. Synttärisankari vieraineen riehaantui hyppimään levyn tahdissa ympäri olohuonetta Kaleva-isän kannustaessa: ”Tanssikaa, pojat, tanssikaa.” Miikan isä oli hyvin kannustava, liittyi se sitten musiikkiin tai tenniksen peluuseen”, kertoo paikan päällä ollut luokkakaveri Tuure Heikkilä.

Koulussa Tenkulan erityislahjakkuutta ei osattu vielä tunnistaa: vitosluokan todistuksessa huonoin numero oli nimittäin musiikista – se oli kuutonen. Syitä huonoon musiikkinumeroon voi vain arvailla. Miika oli yleisesti ottaen keskitason oppilas ja pärjäsi erityisen hyvin liikunnassa, käsitöissä ja matematiikassa. Miika oli myös omaehtoinen, eikä pitänyt siitä, että häntä ohjailtiin ja neuvottiin. Miikan musiikinopettaja Riitta Mustikka-Orava kertoo, etteivät bändi-instrumentit kuuluneet ala-asteen opetussuunnitelmaan. Ehkä Miika oli turhautu-

nut musiikinopetukseen, jossa keskityttiin lähinnä nokkahuilun soittoon, triangelin kilisyttelyyn ja lastenlauluihin. Lea Tenkula arvelee, että Miika on saattanut myös kieltäytyä laulamasta tunnilla.

”Miikaa ei muistaakseni koskaan poistettu luokasta huonon käytöksen takia, vaan ainoastaan hervottomien naurukohtausten vuoksi”, sanoo Tuure Heikkilä. Yksi naurukohtausten aiheuttaja oli nimenomaan jokavuotinen laulukoe, jossa oppilasparat joutuivat vuorollaan laulamaan koko luokan edessä. Miika nauroi aina ja tasapuolisesti kaikille kokelaille: omalla vuorollaan myös itselleen. Kuudennella luokalla naurukohtauksen aiheutti esitelmä, jonka Miika piti kaljurotasta. Sekä kaljurottien kuvat että elintapojen kuvaukset aiheuttivat niin tikahduttavaa naurua, ettei Miika pystynyt pitämään esitelmäänsä kunnialla loppuun asti.

Jostakin syystä luokanopettajat vaihtuivat useaan otteeseen Miikan ollessa ala-asteella. Tuure muistelee heillä olleen ainakin neljä opettajaa ja lisäksi näiden sijaisia. Miikan omalaatuinen huumori ei aina uponnut vanhoillisimpiin opettajiin. Kouluaineessa ”Kevät tulee” Miika oli valinnut kevään metaforaksi Jumalan pieremisen, joka sulattaa lumet. Aine päättyy lauseeseen: ”Kun vettä sataa, niin se tulee siitä, kun Jumala sulattaa pieruilla lumivarastoja ja kesällä Jumala pierее koko ajan.” Opettaja on koettanut löytää ansioita kirjoituksesta, mutta moitittavaakin on: ”Aine on aivan hyvä ja oikein humoristinen, mutta en pidä siitä, että tällaisilla asioilla pelleillään.”

Lukuvuoden lopussa koulussa otettiin rennosti: oppilaat saivat tuoda vhs-elokuvia katsottavaksi, kun kokeet ja muu pakollinen osuus oli suoritettu. Miika oli valinnut Mel Brooks'n kreisikomedian *Mieletön maailmanhistoria*. Elokuvan alkupuolella on kohtausta, jossa erään roolihahmon vuorosanat kuuluvat: ”Olet siis paskanjauhaja, jauhat paskaa!”

Leffan huumori upposi alakouluikäisiin kuin veitsi sulaan voihin, mutta opettaja ei ollut samaa mieltä; hänen mielestään elokuvassa kiroiltiin liikaa, eikä se ollut lapsille sopiva. Leffaa ei ehditty katsoa kuin kymmenen minuuttia, kun opettaja pysäytti nauhan. Katsomisen loppui siihen.

Miika protestoi ja kirosi ratkaisua kovaan ääneen. Välit opettajaan eivät tämän jälkeen palautuneet, sillä Miika oli verisesti loukkaantunut: kun Miikan luottamus oli kerran menetetty, sitä ei hevillä saanut takaisin. Epäoikeudenmukaisilta tuntuvat tilanteet saivat aikaan ehdottoman vastareaktion, sillä Miika ei kerta kaikkiaan voinut ymmärtää omasta mielestään järjettömiä tai kohtuuttomia rajoituksia.

Ympäristön tiukkapiipoiseen ilmapiiriin saattoi osaltaan vaikuttaa Pohjois-Pohjanmaalla pääpaikkaansa pitävä vanhoillislestadiolaisuus. Muhos ei tosin lukeutunut liikkeen kärkipaikkakuntiin toisin kuin naapurikunnat Liminka ja Tyrnävä.

Saman järkkymättömyyden käänköpuolena Miika oli myös ehdottoman oikeudentajuinen. Luokkakaveri Jarno Siekkinen muistelee ystävänsä rohkeutta puuttua epäkohtiin seuraavasti: ”Meidän porukat ajo Ladalla ja kävi vappumarsseilla. Lestadiolaismuksut kiusasi mua joukolla sen vuoksi. Jos yhden kanssa paini, niin toinen saatto tulla potkimaan selkää. Yhden kerran, kun ne huuteli taas kommunistiksi, Miika tuli siihen ja sano, että ’antakaahan olla, oottehan tekin lestoja.’ Kiusaaminen loppui siihen.”

Samansuuntaisesti Miikaa muistelee myös toinen ala-asteen luokkakaveri Petri Klemetti. ”Siihen aikaan 1980-luvulla olin hyvin ulkopuolinen, arka ja ujo. Koulussa kiusattiin joka ikinen päivä rankasti. Miika uskalsi olla erilainen, eikä ollut osa ilkeää sopulilaumaa. Se ei nimittäin varmaan koskaan osallistunut kiusaamiseen. Turpaanveto-sessioiden taustalta kuului usein vaimea Miikan ääni: ’Jättäkää se rauhaan!’, ’Eikö riitä jo?’ ja vastaavaa. Toki joskus Miikakin tuli vittuilemaan, kun muut eivät nähneet, esimerkiksi liikuntatunnin jälkeen Ponkilan urheilukentän pukuhuoneessa. Kuitenkin se oli semmosta ironista, että tajusin jo silloin sen olevan vain huumoria. Vaikka eihän sekään tietenkään hyvältä tuntunut, koska sitä lokaa tuli koko ajan joka puolelta.”

* * *

Maailma oli 1980-luvun puolivälissä vielä hyvin sukupuolittunut: heviä kuuntelivat ala-asteikäisinä enimmäkseen pojat, kun taas tyttöjen tehtäväksi jäi diggailla Dingoa ja ulkomaisia poppareita kuten Madonnaa ja Duran Durania. Viimeistään yläasteelle mentäessä sukupuolijakauma oli kuitenkin tasaantunut.

KISSin ja W.A.S.P:n näyttävät asut ja meikit, musavideot ja levynkannet tekivät teineihin syvän vaikutuksen, puhumattakaan yhtyeiden tarttuvista biiseistä ja reteästä asenteesta. Monille bändit merkitsivät porttia heavy metalin maailmaan. Jotkut intoutuivat idoliensa innoittamana hankkimaan ensimmäisen sähkökitaransa. Miika oli yksi näistä hurahaneista.

”Nuorenanahan ne musahommat alkoivat. Soitin ensin rumpuja, mutta sitten innostuin mummolasta löytyneestä luutusta. Vähän myöhemmin sain Landolan”, Miika muisteli vuonna 2006 *Soundissa*, yhdessä hyvin harvoista haastatteluista, joita hän antoi elämänsä aikana.

Luuttua mummolassa ei Miikan perheenjäsenten mukaan ollut, joten ilmeisesti hän viittasi ukuleleen: *Kaltio*-lehdessä vuonna 2005 Miika puolestaan kertoi aloittaneensa säveltämisen jo viisivuotiaana mummolan ukulelellä. Ensikosketus rumpuihin oli joka tapauksessa Leskelässä noin kymmenvuotiaana: kyseessä olivat Tapsa-sedän mökillä säilyttämät rummut. Tapsa oli jo aiemmin kiinnittänyt huomiota veljenpoikansa rytmitajuun, kun hän oli mökillä ohjannut sukulaislapsia naputtamaan rytmiä ja Miika oli osannut toistaa sen virheettömästi. Myöhemmin Miika sai Tapsan rummut lainaan kotiinsa Poikkitielle.

Kun Miika innostui jostain, se tapahtui yleensä täysillä, ja sama päti soittamiseen. Soitinrepertuaari kasvoi pian ukulelestä ja rummuista pianoon ja omaan kitaraan.

Mia-sisko oli saanut sähköpianon ja koettanut opetella soittamaan nuoteista, mutta soittaminen jäi hänen osaltaan melko nopeasti ja Miika nappasi instrumentin omaan käyttöönsä. ”Maanantai-illan elokuvan jälkeen, juuri ennen nukahtamista, kuulin usein Miikan huoneesta, kun hän soitteli elokuvassa kuulemaansa musiikkia korvakuulolta”, Mia kertoo.